

גמרא סדורה

מסכת

שבועות

פרק ח' - "אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִין"

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות,
בעריכה מבארת

גם לימוד פרק זה מוקדש לרפואה שלימה
לשני רבנים יקרים ואהובים עלי עד מאוד, ושלמדתי מהם הרבה,
מו"ר הרב אלישע בן ברטה בלהה וישליצקי שליט"א
ולרב זאב בן רות קרוב שליט"א
שהקב"ה ישלח להם רפואה שלימה ויחזירם לאיתנם הראשון.
בתוך כל שאר חולי ישראל.

ניתן להיות מנייים על הגמרא סדורה לדף היומי.
רישום קל מהיר באתר גמרא סדורה
או במייל vinetdb81@gmail.com

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמינ!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודיך" ולדניאל ברק ווינט.

מסכת שבועות פרק ח' - "אַרְבַּעַה שׁוּמְרִין"

1. מט, א-ב

רס"י

מתני'
ארבעה שומרין. נושא שכר. שומר בשכר:
נשבע על הכל. שלא פשע:
משלם את הכל. כל הנך דמיתנו במתניי שבר שבויה ומתה וגניבה ואבידה אבל מתה מחמת מלאכה פטור דלאו לאוקמה בכילתא שיילה:
נושא שכר והשוכר כו'. וכולהו מקראי ילפי' בהשואל בבבא מציעא והמשנה הזאת כבר שנוייה בהשוכר את הפועלים כל כי האי גוונא והאי דהדר רבי ותנייה הכא משום דבעי למיתני חיובי ופטורי דקרבן שבועה דידהו תנא ברישא חיובי ופטורי דממון דידהו לפי שקרבן השבועה דחיובי ופטורי תלוי בכך שאם נשבע על דבר שהוא מחוייב עליו אם הודה ובשבועתו פטר עצמו מלשלם נמצא שכופרו ממון וחייב קרבן שבועת הפקדון וחומש ואשם ואם נשבע על שקר על חנם כגון שאם הודה לא היה משלם אינו חייב קרבן שבועה שלא כפרו ממון כדמפרש ואזיל אמר לשומר חנם כו' עד פטור שאילו הודה לא היה משלם נמצא שאין כאן כפירת ממון ופטור מקרבן שבועה:

ה"ג היכן שורי אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמנו והעדים מעידין אותו שאכלו משלם את הקרן הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם היכן שורי ואמר לו נגב משביעך אני ואמר אמנו והעדים מעידין אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם אמר לו אחד מן השוק היכן שורי שגנבת והוא אומר לא גנבתי והעדים מעידין אותו שגנבו משלם תשלומי כפל טבח וחמשה ראה עדים שממששין ובאין ואמר גנבתי אבל לא טבחתיו ולא מכרתי אינו משלם אלא קרן אמר לשואל כו'. והכי פ"י אמר לשומר חנם היכן שורי אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמנו והעדים מעידין אותו שאכלו משלם את הקרן ולא כפל ואם הודה מעצמו שלא באו עדים משלם קרן וחומש ואשם כדן שבועת הפקדון דאינה באה עד שמודה ושב מרשעו ובא להתכפר דכתיב בשבועת גזל הגר בפרשת נשא והתודו את חטאתם אשר עשו וגו' אמר לו נגב משביעך כו' בהדיא ילפינן לה בפרק מרובה בשומר חנם הפוטר עצמו בטענת אבידה אינו משלם כפל אף בשבועה אבל הפוטר עצמו בטענת גנב ובשבועה ובאו עדים משלם כפל דכתיב אם לא ימצא הגנב אם לא ימצא כמו שהוא אמר אלא הוא עצמו גנבו כו' כדאיתא התם:

מ'שנה

אַרְבַּעַה שׁוּמְרִין הוּן: שׁוּמֵר חָנָם, וְהַשׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שְׂכָר, וְהַשׁוֹכֵר.

"שׁוּמֵר חָנָם" - נִשְׁבַּע עַל הַכֹּל, וְהַשׁוֹאֵל" - מִשְׁלֵם אֶת הַכֹּל.

"נוֹשֵׂא שְׂכָר, וְהַשׁוֹכֵר" - נִשְׁבְּעִין: עַל הַשְּׂבוּרָה, עַל הַשְּׂבוּיָה, וְעַל הַמֵּתָה, וּמִשְׁלֵמִין: אֶת הָאֲבֵדָה, וְאֶת הַגְּנִיבָה.

אָמַר לְשׁוּמֵר חָנָם: "הֵיכָן שׁוּרִי"?

אָמַר לוֹ: "מֵת",

וְהוּא: שְׁנִשְׁבֵּר,

אוֹ נִשְׁבֵּה,

אוֹ נִגְנַב,

אוֹ אָבַד.

"נִשְׁבֵּר",

וְהוּא: שְׁמֵת,

אוֹ נִשְׁבֵּה,

אוֹ נִגְנַב,

אוֹ אָבַד.

"נִשְׁבֵּה",

וְהוּא: שְׁמֵת,

אוֹ נִשְׁבֵּר,

אוֹ נִגְנַב,

אוֹ אָבַד.

"נִגְנַב",

וְהוּא: שְׁמֵת,

אוֹ נִשְׁבֵּר,

אוֹ נִשְׁבֵּה,

אוֹ אָבַד.

"אָבַד",

וְהוּא: שְׁמֵת,

אוֹ נִשְׁבֵּר,

אוֹ נִשְׁבֵּה,

אוֹ נִגְנַב.

"מִשְׁבִּיעֶךָ אֲנִי", וְאָמַר: "אֲמֵן" - פְּטוּר.

"הֵיכָן שׁוּרִי"?

אָמַר לוֹ: "אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶתָּה סָח",

וְהוּא: שְׁמֵת,

אוֹ נִשְׁבֵּר,

אוֹ נִשְׁבֵּה,

אוֹ נִגְנַב,

אוֹ אָבַד,

"מִשְׁבִּיעֶךָ אֲנִי" וְאָמַר "אֲמֵן" - פְּטוּר.

רס"י

הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם. אבל כפל לא דמודה בקנס הוא:
אחד לאחד מן השוק. הכא לא גרסי' משביעך אני דהא בלא שבועה נמי מיחייב כפל שזה גנב ממש הוא ובגנב כתיב (שמות כב) ישלם שנים בלא שבועה:
ראה עדים שממששין ובאין. רבותא אשמועינן דאע"ג דמחמת ביעתותא דעדים אודי וחייב עצמו בקרן כשאמר גנבתי אפי' הכי הויא הודאה ונפטר מן הכפל וכיון דאין כאן כפל פטור אף מן הטביחה שכפר בה ובאו עדים שגנבו וטבח ומכר דכל היכא דליכא כפל ליכא חיוב טביחה כדאמרינן התם (בי"ק דף עה:): תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה וכיון דכפל ליכא בצר ליה חד:
אמר לשואל כו'. פטור מקרבן שבועה שהרי אף כשנשבע לשקר חייב עצמו בתשלומין ואין בשבועה זו כפירת ממון:
חייב. שהרי כפרו ממון שאילו הודה מתחייב:
מת והוא נשבר כו' פטור. שאם הודה לא היה משלם וכן גנב והוא שאבד אבד והוא שנגנב פטור שהרי שינה מחובה לחובה ולא כפר ממון בשבועה זו אמר לו אבד או שנגנב והוא שמת או נשבר כו' פטור. שזה שינה מפטור לחובה והפסיד בשבועתו:

"היכן שודי?"

אמר לו: "אבד".

"משביעך אני", ואמר "אמן",

והעדים מעידים אותו שאכלו - משלם את הקרן.

הודה מעצמו - משלם: קרן,

וחומש,

ואשם.

"היכן שודי?"

ואמר לו "נגנב".

"משביעך אני", ואמר "אמן",

והעדים מעידים אותו שגנבו - משלם תשלומי כפל,

הודה מעצמו - משלם: קרן,

וחומש,

ואשם.

אמר לאחד בשוק: "היכן שודי שגנבתי?"

הוא אומר: "לא גנבתי",

והעדים מעידים אותו שגנבו - משלם תשלומי כפל.

טבח ומכר - משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

ךאה עדים שממששין ובאין,

אמר: "גנבתי, אבל לא טבחתי ולא מכרתי" - אינו משלם אלא קרן.

אמר לשואל: "היכן שודי",

אמר לו: "מת",

והוא: שנושבר,

או נשבה,

או נגנב,

או אבד.

"נשבר",

והוא: שמת,

או נשבה,

או נגנב,

או אבד.

"נשבה",

והוא: שמת,

או נשבר,

או נגנב,

או אבד.

"נגנב",

והוא: שמת,

או נשבר,

או נשבה,

או אבד.

"אבד",

והוא שמת,

או נשבר,

או נשבה,

או נגנב,

"משביעך אני", ואמר: "אמן" - פטור.

"היכן שודי?"

אמר לו: "איני יודע מה אתה סח",

והוא, שמת,

או נשבר,

רַס"י

גמ' **מאן תנא ארבעה שומרין**. לקמן מפרש לה: **רבי מאיר היא**. לקמן מפרש מי איכא דלית ליה ארבעה שומרין בתמיה על כרחינו ארבעה הם זה בחנם וזה בשכר זה שואל וזה שוכר:

או נשָׁבַה,
או נִגְנַב,
או נֶאֱבַד,
מִשְׁבִּיעֵךָ אָנִי, וְאָמַר: "אָמֵן" - חַיִּיב.

אָמַר לְנוּשָׂא שְׂכָר וְהַשׁוֹכֵר:

"הֵיכֵן שׁוֹרֵי?"

אָמַר לוֹ: "מֵת",

וְהוּא, שְׁנִשְׁבַּר,

או נשָׁבַה.

"נִשְׁבַּר",

וְהוּא, מֵת,

או נשָׁבַה.

"נִשְׁבַּה",

וְהוּא, שְׁמֵת,

או נשָׁבַר.

"נִגְנַב",

וְהוּא, שְׁאָבַד.

"אָבַד",

וְהוּא שְׁנִגְנַב.

מִשְׁבִּיעֵךָ אָנִי, וְאָמַר "אָמֵן" - פְּטוּר.

"מֵת",

או "נִשְׁבַּר",

או "נִשְׁבַּה",

וְהוּא, שְׁנִגְנַב

או אָבַד,

מִשְׁבִּיעֵךָ אָנִי וְאָמַר "אָמֵן" - חַיִּיב.

"אָבַד",

או "נִגְנַב",

וְהוּא, שְׁמֵת,

או נשָׁבַר,

או נשָׁבַה,

מִשְׁבִּיעֵךָ אָנִי, וְאָמַר: "אָמֵן" - פְּטוּר.

זֶה הַכֹּלל:

כָּל מְשֻׁנָּה: מְחֻבָּה לְחֻבָּה,

וּמְפֻטוּר לְפֻטוּר,

מְפֻטוּר לְחֻבָּה - פְּטוּר.

מְחֻבָּה לְפֻטוּר - חַיִּיב.

זֶה הַכֹּלל:

כָּל הַנִּשְׁבָּע לְהִקָּל עַל עֲצָמוֹ - חַיִּיב,

לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ פְּטוּר.

גְּמָרָא

מאן תנא ארבעה שומרין?

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה:

רבי מאיר היא.

אמר ליה רבא לרב נחמן:

מי איכא תנא דלית ליה ארבעה שומרין?!

רש"י

הני ג' הוי גרסינן ול"ג אי הכי
ובין לר' מאיר ובין לר' יהודה
פרכינן לה:

אמר ליה: הכי קאמינא לך,
מאן תנא אמר: 'שוכר' כ'נושא שקר' דמי?

אמר רבה בר אבונה:
רבי מאיר היא.

והא רבי מאיר איפכא שמעינן ליה דתנן:
"שוכר ביצד משלים?"

רבי מאיר אומר: בשומר חנם,
רבי יהודה אומר: בנושא שקר!"

רבה בר אבונה איפכא תני.

הני ארבעה הוו? שלשה הוו!

אמר רב נחמן בר יצחק:
ארבעה - שומרין,
דיניהן - שלשה.

רפ"י

כולן. כל הני פטורי דמתניתין פטורין משבועת שומרין כלומר מאשם דשבועת הפקדון וחייבין משום שבועת ביטוי לשעבר קרבן עולה ויורד אם שגג בקרבן כדין שבועה לשעבר באומר יודע אני ששבועה זו אסורה אבל איני יודע שחייבין עליה קרבן: **בלאו והן.** נגנב ולא נגנב: **ליתא בלהבא.** ימות ולא ימות שזו שבועת שוא היא שאין בידו לקיים: **ה"ג צריכא** דאי אשמעינן בהא בהא קאמר רב משום דמנפשיה אישתבע אבל בהא אימא מודי ליה לשמואל כדרי אמי כו'. טעמא דר' אמי מפרש לקמן:

2. מט, ב

"אָמַר לְשׁוּמֵר חָנָם כּו'. הֵיכָן שׁוּדֵי כּו'. אָמַר לְאַחַד בְּשׁוּק כּו'. אָמַר לְשׁוּמֵר כּו'. הֵיכָן שׁוּדֵי? אָמַר לוֹ אִינִי יוֹדֵעַ מָה אַתָּה סָח" וכו'.

אָמַר רַב:

וְכוּלָן פְּטוּרִין - מִשְׁבֻּעַת שׁוּמְרִין, וְחַיִּיבִין - מִשּׁוּם שְׁבֻעַת בִּיטוּי.

וְשִׁמוּאֵל אָמַר:

אִף פְּטוּרִין מִשּׁוּם שְׁבֻעַת בִּיטוּי.

בְּמַאי קַמְפְּלִגִּי?

שִׁמוּאֵל סָבַר: לִיתָא בְּלֵהָבָא.

וְרַב סָבַר: אֵיתִיהּ בְּלָאוּ וְהֵן.

וְהָא אִיפְּלִיגוּ בָּהּ חֲדָא זִימְנָא!

דִּאֲתַמַּר:

"שְׁבֻעָה שְׁזָרַק פְּלוּגֵי צְרוּר לִים",

"שְׁבֻעָה שְׁלֵא זָרַק",

רַב אָמַר: חַיִּיב.

וְשִׁמוּאֵל אָמַר: פְּטוּר!

"רַב אָמַר: חַיִּיב" - דִּאֲתָא בְּלָאוּ וְהֵן.

"וְשִׁמוּאֵל אָמַר: פְּטוּר" - דְּלִיתָא בְּלֵהָבָא.

צְרִיכָא,

דִּאִי אֲשַׁמְעִין בְּהָא - בְּהָא קֵאמַר רַב מִשּׁוּם דְּמִנְפְּשֵׁיהּ קִמִּישְׁתַּבַּע,

אֲבַל בְּהָד - דְּבֵי דִינָא מִשְׁבְּעֵי לִיהּ, אִימָא: מוֹדֵי לִיהּ לְשִׁמוּאֵל, כְּדִרְבֵי אִמִּי,

דִּאֲמַר רַבִּי אִמִּי: כָּל שְׁבֻעָה שֶׁהִדְיָנִים מִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ, אִין חַיִּיבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם שְׁבֻעַת בִּיטוּי.

וְאִי אֵיתַמַּר בְּהָא - בְּהָא קֵאמַר שִׁמוּאֵל,

אֲבַל בְּהָד - אִימָא: מוֹדָה לִיהּ לְרַב.

צְרִיכָא.

3. מט, ב

רפ"י

כי תשבע מעצמו. משמע כדריש לקיש והאי כי תשבע בלשון אי דרשינן לה אם תשבע דהיינו מעצמו ולא שבועת דיינין שהיא בעל כרחו ורב דריש ליה בלשון דהא שהרי תשבע הרבה ישבעו על פי בית דין ועלה נמי כתיב קרבן עולה ויורד בשאין בה כפירת ממון שתחייבנו אשם: **רבי אלעזר אומר כולן.** הנך פטורין דמתני' פטורין משבועת שומרין וחייבין משום שבועת ביטוי דרבי אלעזר סבירא ליה כרב: חוץ מאיני יודע מה אתה סח דשואל וגניבה ואבידה דשומר שכר והשוכר. דקתני בהו במתני' חייב ההוא חייב בשבועת שומרין שהרי כפרו ממון ובההיא דשומר חנם שטען אבד והוא אכלו ובטוען גנב והוא גנבו דקתני בה מתני' הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם לא איצטריכא ליה לר' אלעזר למימניהו גבי הנך חוץ דהא בהדיא פריש להו תנא חומש ואשם דשבועת שומרין:

גופא:

"אמר רבי אמי:

כל שבועה שהדיינין משביעין אותה אין בה משום שבועת ביטוי, שנאמר: **"או נפש מי תשבע לבטא בשפתים"**²⁷⁰ (ויקרא ה, ד) - מעצמו, כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש:

"כי" משתמש בארבע לשונות: אי,

דלקא,

אלא,

דהא.

רבי אלעזר אומר:

כולן פטורין - משבועת שומרין,

וחייבין - משום שבועת ביטוי,

חוץ מ"איני יודע מה אתה סח" דשואל,

וגניבה ואבידה דנושא שְכָר וְשֶׁבִשׁוּכְרָה שְׁהוּא חַיִּיב,

שהרי כפרו קמון.

הדרן עלך ארבעה שומרים
וסליקא לה מסכת שבועות

²⁷⁰ או נפש מי תשבע לבטא בשפתים להרע או להטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה